

Celotno območje na Pristavi je evidentirano kot nepremična kulturna dediščina in določeno za oblikovano naravno vrednoto državnega pomena.

Pristava v Javorniškem Rovtu je sodila k fužinarskemu dvorcu, ki je do leta 1959 stal v Trebežu na Javorniku in je bil

zgrajen leta 1630. Zidano stavbo je leta 1647 postavila družina Pasarelli, kasneje so jo zamenjali številni lastniki: družina Bucelleni, baronica Frančiška Terezija pl. Moškon in v letu 1752 Michelangelo Zois pl. Edelstein. Njegov sin, Žiga Zois, je prevzel družinsko podjetje in s tem mu je pripadla tudi Pristava v Javorniškem Rovtu.

Dom Pristava, planinska postojanka od leta 1953

Le-ta je ohranila ambient, ki ga sestavljata osrednje zidano poslopje in park z jezeri in posameznimi eksotami. Poslopje je zidana enonadstropna renesančna stavba, pokrita s

štirikapno streho s širokimi napuščmi. Stavba je ohranila kamnit renesančni portal iz perachiškega tufa, v notranjosti pa tlorisno zasnovo z delno obokanimi prostori.

Karel Zois

Zoisova vijolica

Zoisova zvončica

Karel Zois, brat Žige Zoisa, je bil eden prvih slovenski botanikov. Po njem so poimenovali Zoisovo zvončico in Zoisovo vijolico. Prvo je našel v bohinjskih gorah in na Storžiču, drugo pa v Karavankah nad Pristavo.

Okrog Pristave na Javorniškem Rovtu se razprostira park. Po vsebini gre za arboretum, ki ga je v času nastanka posedovala rodbina Zoiso. Park je

verjetno zasnoval botanik Karel Zois, ki je živel v letih od 1756 do 1799. Veliko časa je preživel prav na Pristavi, kjer se je posvečal botaničnemu raziskovanju okoliških gora. Zois je poskrbel za park v slogu takrat modernega gibanja nazaj k naravi in ga namenil raziskovanju, predvsem pa sprehajanju in sprostitvi. Ostanek tega nasada je današnji Zoisov park.

Ribnik v Zoisovem parku z Gorskim kolesarskim učnim centrom Pristava v ozadju

Tablica drevesne vrste Črna Jelša

Pogled na informativno tablo Življenje v mlaki

Fotograf France Vilman z ženo Pavlo na Pristavi v 20. letih 20. stoletja

Ob urejenih poteh rastejo 200-letna drevesa in nas še danes v vsakem letnem času vabijo na oddih. V zbirki dreves izstopajo smreke z nenavadno velikim obsegom in zanimivo raščenimi vejami ter predstavljajo naravno znamenitost. V mesecu maju poseben čar daje okolica, prekrita s preprogo narcis, domačinom poznane tudi kot ključavnice.

Najdebelejša smreka z nenavadnim prepletom vej

Narcise – ključavnice

SEZNAM OZNAČENIH DREVES V ZOISOVEM PARKU

OZNAKA TABLICE	SLOVENSKO IME	LATINSKO IME	OZNAKA TABLICE	SLOVENSKO IME	LATINSKO IME
1	SMREKA	<i>PICEA ABIES</i>	16	LIPA - ŠIROKOLISTNA	<i>TILIA PLATYPHYLLOS</i>
2	ČEŠNJA	<i>PRUNUS AVIUM</i>	17	SREBRNA SMREKA	<i>PICEA ENGELMANNII</i>
3	GORSKI JAVOR	<i>ACER PSEUDOPLATANUS</i>	18	IVA	<i>SALIX CAPREA</i>
4	EVROPSKA BUKEV	<i>FAGUS SILVATICA</i>	19	RDEČELISTNA BUKEV	<i>FAGUS SILVATICA SSP. PURPUREA</i>
5	EVROPSKI MACESEN	<i>LARIX DECIDUA</i>	20	KOLORADSKA JELKA	<i>ABIES CONCOLOR</i>
6	NAVADNA BREZA	<i>BETULA PENDULA</i>	21	NAVADNA TISA	<i>TAXUS BACCATA</i>
7	JEREBIKA	<i>SORBUS AUCUPARIA</i>	22	ZELENI BOR	<i>PINUS STROBUS</i>
8	JELKA	<i>ABIES ALBA</i>	23	HRAST GRADEN	<i>QUERCUS SESSILIFLORA</i>
9	DUGLAZIJA	<i>PSEUDOTSUGA MENZIESII</i>	24	LAŠKI KOSTANJ	<i>CASTANEA SATIVA</i>
10	KANADSKA ČUGA	<i>TSUGA CANADENSIS</i>	25	SIVA JELŠA	<i>ALNUS INCANA</i>
11	GRŠKA JELKA	<i>ABIES CEPHALONICA</i>	26	PANČIČEVA SMREKA	<i>PICEA OMORIKA</i>
12	ČRNA JELŠA	<i>ALNUS GLUTINOSA</i>			
13	ČRNI TOPOL	<i>POPULUS NIGRA</i>			
14	GORSKI BREST	<i>ULNUS GLABRA</i>			
15	VELIKI JESEN	<i>FRAXINUS EXCELSIUS</i>			

Viri in literatura: BENEDIČIČ, Irena Lačen; MUGERLI, Marko; TAHIR, Zdenka Torkar; VILMAN, Vladimir; Gozdovi Kranjske industrijske družbe, Jesenice: Gornjesavski muzej Jesenice, 2014; MUGERLI, Marko: Savski fužinarji – znani Evropejci, Jesenice: Gornjesavski muzej Jesenice, 2008; MUGERLI, Marko: Vrtovi, parki in druge zelene površine v občini Jesenice, Jesenice: Gornjesavski muzej Jesenice, 2023, Obvezni elementi strokovnih podlag za razglasitev za spomenik lokalnega pomena, Zavod za varstvo kulturne dediščine, 2004, ZVKD-strokovna podlaga za razglasitev za spomenik lokalnega pomena, članek v Slovenskih novicah 2016 **Izvedba:** Razvojnica agencija Zgoranje Gorenjske, Gornjesavski muzej Jesenice in Občina Jesenice **Lektura:** Veronika Perko **Prevod:** TellUs, Maja Viher, s.p. **Fotografije:** fototeka Gornjesavskega muzeja Jesenice, Prirodoslovnih muzej Slovenije, Narodni muzej Slovenije, Nik Bertoncelj, Aleš Košir, Jošt Gantar, Miro Podgoršek, Ambroz Černe, **Oblikovanje:** Jamaja, Maja Rostohar s.p. **Tisk:** Medium, d.o.o. **Naklada:** 700 kom. Jesenice, maj 2023

HVALA PROSTOVOLJNEMU GASILSKEMU DRUŠTVU JAVORNIŠKI ROVT ZA SKRB IN POMOČ PRI VZDRŽEVANJU ZOISOVEGA PARKA IN DOMA PRISTAVA.

Zoisov park

· V JAVORNIŠKEM ROVTU ·

